

GROEN LINKS

PROVINCIE GRONINGEN

GroenLinks gaat verder

CONCEPT

Verkiezingsprogramma GroenLinks Provincie Groningen

Provinciale Statenverkiezing maart 2019

Inhoud

Nienke Homan *Durven te vernieuwen*

Hoofdstuk 1	Nieuw groen. <i>Natuur als basis</i>	4
Hoofdstuk 2	Leefbaarheid. <i>Prettig wonen en leven</i>	7
Hoofdstuk 3	De kringlooeconomie. <i>Aan de slag</i>	10
Hoofdstuk 4	Mobiliteit. <i>Goed op weg</i>	13
Hoofdstuk 5	Energietransitie. <i>Nieuwe energie</i>	15
Hoofdstuk 6	Nieuwe kansen: groen en versterkt na de aardbevingen. <i>Restaureer de toekomst</i>	18
Hoofdstuk 7	Bestuur en maatschappij. <i>Aandacht voor elkaar</i>	20

Durven te vernieuwen

Als je straks in het stembokje staat om te stemmen voor de provinciale staten, hoe bepaal je dan je stem? Welke partij vertelt het verhaal dat bij jou past? Wat betekent het als je op GroenLinks stem? Wat levert het jou en jouw omgeving op? Past de stijl bij jou?

Wij zijn van het vooruitdenken en de positieve oplossingen. Voor een mooi Groningen denken wij graag vooruit. Als we fijn, groen en betaalbaar willen blijven wonen, dan moet het voor iedereen mogelijk zijn om een energieneutraal huis te hebben. Voor toekomstbestendig werk is het essentieel dat Groninger bedrijven groen en innovatief zijn. Iedereen moet zich vrij en zonder belasting van het milieu kunnen vervoeren door de provincie. En dat alles in een provincie met veel gezond groen: natuur dichtbij huis in je eigen straat, dorp, wijk en stad. Een provincie met natuurgebieden om in te recreëren en van te genieten. Een provincie met natuurinclusieve landbouw om gezond, lokaal en duurzaam te kunnen eten.

Om deze nieuwe manier van leven en werken in Groningen voor elkaar te krijgen, moeten we niet verder aanmodderen en op een onzorgvuldige manier met onze omgeving omgaan. We moeten geen ouderwetse keuzes maken omdat dat nou eenmaal makkelijk is, of “omdat we dat altijd al zo deden”. Nee, we moeten durven kiezen voor vernieuwing: nieuwe landbouw, nieuwe energie, nieuw wonen, nieuw vervoeren, nieuw werken.

We gaan verder en daar profiteren we allemaal van!

Nienke Homan
Gedeputeerde 2014 - 2018

1 Hoofdstuk 1 Nieuw groen

2 *Natuur als basis*

3 **De natuur is alles voor ons: zij voedt ons, zorgt dat we kunnen ademen, geeft ons rust en**
4 **schoonheid. We kunnen niet zonder het groen en de dieren en insecten die erin leven. De**
5 **landbouw loopt tegen haar grenzen aan en moet weer gebruik gaan maken van natuurlijke**
6 **middelen.**

7 **GroenLinks pleit voor natuurinclusieve landbouw waarbij de ecologische kringloop hersteld wordt.**

8 **De natuur heeft ook een grote sociale betekenis. We maken onze meubels en kleren ervan, de**
9 **natuur levert ons eten en drinken en we gaan er naar toe op vakantie of we wonen er in.**

10 **Natuur en groen zijn onze uitgangspunten in het ruimtelijk- en stimuleringsbeleid. In dorpen,**
11 **steden en het buitengebied: onze provincie kan zoveel groener!**

12 **Natuur en landbouw**

13

14 Kenmerkend voor onze provincie is dat prachtige landschappen en natuur worden gecombineerd
15 met akkerbouw en veeteelt. Ook in het agrarisch gebied wil GroenLinks de natuur- en
16 landschapswaarden vergroten.

17 GroenLinks gelooft dat dat moet, omdat de biodiversiteit - bijvoorbeeld het aantal insecten -
18 drastisch terugloopt, maar GroenLinks gelooft ook dat het kán.

19 Daarom stimuleert GroenLinks natuurinclusieve landbouw en biologische landbouw. De natuur
20 wordt dan weer een bondgenoot van de boer. Bloeiende akkerranden trekken insecten aan die een
21 rol spelen bij de plaagbestrijding. Boeren gebruiken dan minder gif.

22 In de akkerbouw en de veehouderij is een grote omslag nodig. GroenLinks wil samen met de
23 landbouwsector en de voedselketen werken aan een duurzame voedselagenda, waarbij lokaal,
24 circulair en duurzaam ondernemerschap centraal staat.

25 GroenLinks ziet de koeien graag weer in de wei en wil aan de weidevogels een toekomst geven. Met
26 bloeiende akkerranden en natuurlijke oevers, draagt het allemaal bij aan een mooi landschap.

27 Dieren die worden gehouden in de landbouw moeten een zo goed mogelijk leven hebben.

28 GroenLinks wil toe naar een kleinere maar duurzame en biologische dierhouderij waarbij minder
29 vraag naar vlees en vleesproducten een belangrijk onderdeel is. GroenLinks wil daarom de intensieve
30 veehouderij afbouwen en een beter en diervriendelijker verdienmodel ontwikkelen in samenwerking
31 met de landbouwsector en de natuurorganisaties. Overstappen naar biologische veehouderij wordt
32 gestimuleerd. Alternatieven voor vleesconsumptie worden gepromoot.

33 **Wonen en leven in het groen**

34

35 Bij de inrichting van steden en dorpen kan meer worden gedaan met groen: tegels inruilen voor gras
36 en tuinen, groene daken en groenere schoolpleinen. Als we op een andere manier gaan denken, zal
37 er veel meer groen mogelijk zijn. Wegen door groene geluidswallen omgeven, verticale tuinen tegen
38 muren, meer bomen (veilig) langs wegen, meer parken. We gaan zoeken naar plekken voor meer
39 bomen en ander groen. Met natuur als uitgangspunt bij ruimtelijke inrichting wordt onze omgeving
40 nog mooier en bovendien koeler. Zo dragen we ons steentje bij aan de strijd tegen
41 klimaatverandering.

42 **Klimaatadaptatie**

43

44 Om voorbereid te zijn op de stijging van de temperatuur maakt de provincie samen met andere
45 overheden een plan voor de klimaatadaptatie: we bereiden ons voor op vaker voorkomende extreme
46 weersomstandigheden zoals hitte, droogte en wateroverlast. We creëren mogelijkheden om water

47 op te slaan wanneer dat nodig is. Daardoor zijn we minder afhankelijk van water uit het IJsselmeer.
48 Daarnaast vindt GroenLinks dat de provincie een rol moet spelen om inwoners nog bewuster te
49 maken van noodzakelijke aanpassingen aan de veranderingen in weer en klimaat. Er komt meer
50 natuur- en duurzaamheidseducatie, voor alle leeftijden. Maatregelen dicht bij huis, zoals groene
51 daken en het gebruik van regentonnen worden ook gestimuleerd.

52 Insecten en andere dieren

53

54 Het is overduidelijk dat er steeds minder insecten zijn en dat we steeds meer inbreken op het
55 dierenrijk. Dat kan zo niet langer en daarom maken we een 'insecten-opbouwplan'. Per regio wordt
56 bekeken, samen met andere belanghebbenden, hoe we de insectenstand kunnen verhogen.

57 Ook voor wilde dieren die in onze provincie thuis horen, maken we plannen om hun leefgebieden uit
58 te breiden: bijvoorbeeld door natuurgebieden beter op elkaar aan te sluiten.

59 Het aantal weidevogels loopt hard terug. GroenLinks wil daarom dat de provincie het Actieplan
60 Weidevogels voluit ondersteunt. Het tegengaan van predatie van weidevogels is noodzakelijk.
61 (Predatie is het vangen, doden en opeten door een organisme van een ander organisme).

62 GroenLinks wil dat alle mogelijke alternatieven voor bejaging van predatoren als kraai, vos en
63 steenmarter, worden onderzocht en ingezet.

64 Actiepunten

65 Natuur en landbouw

66

- 67 1. GroenLinks wil dat de provincie met natuurorganisaties, de landbouw en de voedselketen een
68 duurzame voedselagenda ontwikkelt, waarbij *lokaal, circulair, sociaal, duurzaam en gezond* de
69 trefwoorden zijn voor de voedselproductie.
- 70 2. Het Natuurnetwerk in Groningen op korte termijn afmaken en aanvullen met brede ecologische
71 verbindingen tussen de natuurgebieden.
- 72 3. Herstel van het natuurlijke ecosysteem van de Eems-Dollard door samen met het Rijk en de
73 Duitse overheden het actieplan Eems-Dollard uit te voeren.
- 74 4. Delfstofwinning in en nabij de Waddenzee verbieden; alleen duurzame visserij toestaan voor een
75 betere bescherming van de natuurwaarden in en langs de Waddenzee.
- 76 5. GroenLinks wil dat de provincie uitsluitend natuurinclusieve en biologische landbouwbedrijven
77 gaat ondersteunen en stimuleren.
- 78 6. De intensieve veehouderij in Groningen wordt afgebouwd, onder meer door de overgang naar
79 biologische veehouderij te stimuleren.
- 80 7. GroenLinks is tegen megastallen en wil geen agrarische bouwblokken boven de twee hectare.
- 81 8. Bij de invoering van de Omgevingswet kiest Groningen voor het hanteren van strenge normen
82 voor o.a. luchtkwaliteit, geur- en geluidshinder.

83 Wonen en leven in het groen

84

- 85 1. Samen met andere overheden meer groen (bomen en struiken) aanplanten in steden en dorpen.
- 86 2. Bermen ecologisch beheren: meer diversiteit en anders maaien.
- 87 3. Beplanting op daken, groene daken, subsidiëren.
- 88 4. Karakteristieke landschapselementen en cultureel erfgoed beschermen.
- 89 5. De waterkwaliteit wordt in samenwerking met de waterschappen verbeterd.
- 90 6. Bij de invoering van de Omgevingswet kiest Groningen voor het hanteren van strenge normen
91 voor o.a. luchtkwaliteit, geur- en geluidshinder.

92 **Klimaatadaptatie**

93

- 94 1. Vasthouden van gebiedseigen water (in de winterperiode) en van zomerse hoosbuien,
95 waardoor aanvoer van water uit het IJsselmeer zo weinig mogelijk nodig is.
96 2. Slaperdijken, slimme, groene dijken en kwelderversterking gebruiken als bescherming tegen
97 zeespiegelstijging en bevordering van vismigratie van zout naar zoet water.
98 3. Inzetten op het nog meer bewustmaken van de inwoners over klimaatveranderingen.

99

100 **Insecten en andere dieren**

101

- 102 1. GroenLinks wil dat de provincie zorgt voor bloemrijke akkerranden, ecologisch bermbeheer,
103 insectenhôtels en natuurlijk voor minder gif zodat de insecten weer een kans krijgen.
104 2. De plezierjacht stoppen.
105 3. GroenLinks wil alles op alles zetten om de weidevogels en de akkernatuur in Groningen te
106 behouden.
107 4. De wolf, wilde zwijnen en edelherten zijn welkom in Groningen.

108 Hoofdstuk 2 Leefbaarheid

109 *Prettig wonen en leven*

110

111 **Het thuisgevoel van Groningers wordt bepaald door het Groninger culturele erfgoed zoals borgen,**
112 **boerderijen, wierden, kerken en een bruisende stad vol studenten, waar cultuur en wetenschap**
113 **bloeien. Een stad die meer en meer een internationaal aanzicht heeft gekregen. Groningen wordt**
114 **omzoomd door verschillende landschappen van het intieme Westerkwartier tot het weidse**
115 **Oldambt. GroenLinks vindt het van groot belang dat in Stad en Ommeland voor iedereen, dus rijk**
116 **én arm, cultuur, natuur en sport eenvoudig toegankelijk zijn.**

117 Sociaal Groningen

118

119 Aandacht hebben en opkomen voor de zwakkeren in de samenleving is erg belangrijk voor
120 GroenLinks. De rijken worden rijker en de armen armer. Wij vinden dit geen goede ontwikkeling.
121 Daarom vindt GroenLinks een krachtige regionale aanpak van sociale problemen belangrijk. De
122 provincie moet intensief samenwerken met gemeenten op het gebied van economie en
123 werkgelegenheid.
124 Als directe ondersteuning aan inwoners blijft de provincie de Stichting Leergeld subsidiëren. De
125 voedsel- en kledingbanken krijgen hulp bij het ontwikkelen van gezamenlijke logistiek en transport.
126 Daarnaast vervult de provincie een voorbeeldfunctie door bij haar diensten en aanbestedingen
127 aandacht te geven aan de inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
128 De provincie Groningen is gastvrij voor mensen die op de vlucht zijn en naar Nederland zijn gekomen.
129 Gemeenten worden waar nodig ondersteund bij de opvang van asielzoekers. De provincie maakt geld
130 vrij om de kennismaking met Nederland te vergemakkelijken.

131 Prachtig platteland

132

133 De stad Groningen heeft een grote aantrekkingskracht op mensen van binnen en buiten de provincie.
134 Daardoor groeien werkgelegenheid en inwonertal. Ook het Groninger platteland wordt enorm
135 gewaardeerd, maar op grotere afstand van de stad neemt het inwonertal af (krimp).
136 GroenLinks is er van overtuigd dat de provincie ook aan de grenzen haar sterke punten rust, ruimte
137 en cultuurhistorische waarden kan verzilveren.
138 Gelukkig wordt het platteland zelfredzamer. In de provincie bruist het van de initiatieven. Er is een
139 nieuwe trend om zaken lokaal te organiseren. Waar zorginstellingen en gemeenten groter worden en
140 de krachten bundelen, ontstaat ruimte voor specifieke, lokaal gedragen oplossingen: lokaal worden
141 zorgcoöperaties opgericht, waar zorg voor ouderen en begeleiding van andere mensen plaats vinden.
142 Dorpsgemeenschappen geven zelf invulling aan hun voorzieningen. Nieuwe manieren van wonen en
143 werken komen op, energie wordt lokaal opgewekt.
144 De provincie moet - samen met de gemeenten - dorpen daarbij ondersteunen.
145 GroenLinks ondersteunt de beweging waarbij mensen in hun eigen leefomgeving een zichtbare rol
146 krijgen, die herkenbaar is in de buurt. Dat bevordert de samenhang in dorp of wijk.

147 Bruisende cultuur als basis

148

149 De provincie Groningen dankt zijn aantrekkelijkheid mede aan de aanwezigheid van een bruisend
150 centrum van cultuur en wetenschap. De combinatie van die twee nodigt uit tot experiment.
151 Groningen heeft een aantal beeldbepalende grote culturele instellingen die een uniek aanbod
152 hebben voor inwoners en die verantwoordelijk zijn voor een belangrijke toeristische impuls.
153 Groningen heeft voor de verschillende kunstvormen beeldbepalende instellingen die als cultuurpijler
154 trekker zijn voor hun kunstvorm, zoals Noorderzon voor de festivals en het Noord-Nederlands Toneel
155 (NNT) voor podiumkunsten.

156 Naast het versterken van de bestaande infrastructuur, moet er voldoende ruimte blijven voor nieuwe
157 initiatieven en ontwikkelingen. Voor GroenLinks is het belangrijk dat nieuw talent zich kan
158 ontwikkelen en dat iedereen kan meedoen, als bezoeker of cultuurmaker. Kunst is belangrijk als
159 inspiratiebron en als een manier om je gevoelens en gedachten te delen.
160 Dit verdient een betere en stabiele financiële ondersteuning. De Kunstraad heeft een belangrijke rol
161 bij de advisering over cultuurbeleid.
162 In deze tijd van desinformatie is goede journalistiek onmisbaar. Daarom moeten de regionale media
163 ondersteund blijven.

164 Ons erfgoed

165
166 Het Groninger platteland kenmerkt zich door de aanwezigheid van prachtige kerken, borgen,
167 boerderijen en molens in een uniek landschap. In de stad zie je het verleden in herenhuizen, de oude
168 structuur van de vesting in het Noorderplantsoen en andere mooie objecten.
169 Het is van groot belang dat eigenaren van monumenten en beeldbepalende gebouwen in staat
170 worden gesteld hun gebouwen te onderhouden. Deze worden bedreigd door aardbevingschade,
171 leegstand, veranderende behoefte van de landbouwsector, schaalvergroting en ontkerkelijking. Het
172 is van groot belang financiële instrumenten te ontwikkelen voor de ondersteuning bij onderhoud en
173 bij het vinden van nieuwe gebruiksvormen van deze bebouwing.

174 Lezen en leren en de digitale omgeving

175
176 GroenLinks wil dat iedereen toegang heeft tot informatie. Voor veel mensen is het belangrijk om in
177 een bibliotheek boeken te halen, maar we zien de bibliotheek ook steeds vaker als sociale
178 ontmoetingsplek en als een plek waar mensen even tot rust of op adem kunnen komen. Een
179 bibliotheek is ook in het digitale tijdperk een toegangspoort tot kennis en een voorwaarde voor
180 levenslang leren en culturele ontwikkeling.

181 Gezond en sportief Groningen

182
183 Gezond leven draagt bij aan welzijn en geluk en kan heel goed gestimuleerd worden. Op school
184 kunnen kinderen al leren gezond te eten en op een goede manier te bewegen. Ook
185 sportverenigingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan een gezonde levenswijze. Daarnaast
186 hebben ze een sociale functie. Sportverenigingen worden aangemoedigd een voorbeeldfunctie te
187 vervullen, bijvoorbeeld op het gebied van verduurzaming.
188 Sport biedt kansen om mee te doen in de maatschappij voor jongeren en kwetsbare groepen.
189 GroenLinks wil dat sport voor iedereen gemakkelijk toegankelijk is en buiten sporten is extra
190 belangrijk. Grote sportevenementen kunnen heel motiverend werken om ook te gaan sporten en
191 topsporters bieden jongeren een rolmodel.

192 Actiepunten

193 Sociaal Groningen

- 194
195 1. In provinciale aanbestedingsprocedures wordt lokale werkgelegenheid en werk voor mensen met
196 een afstand tot de arbeidsmarkt als eis meegenomen.
197 2. Initiatieven die de zich richten op het wegwijs maken van asielzoekers in de Groninger
198 samenleving worden ondersteund.
199

- 200 **Prachtig platteland**
201
202 1. Stimuleren dat mensen in hun eigen omgeving een zichtbare rol krijgen en samenhang in dorp en
203 wijk bevorderen.
- 204 **Bruisende cultuur als basis**
205
206 1. De Groninger kunst en cultuur krijgen een stabielere financiële basis.
207
- 208 **Ons erfgoed**
209
210 1. Er worden goede financiële instrumenten ontwikkeld om mensen te helpen bij het beschermen
211 van beeldbepalende gebouwen, en voor het leggen van nieuwe dakbedekking (met
212 zonnepanelen) op historische schuren na het verwijderen van asbest.
213 2. Veel boerenschuren zijn bedekt met asbest en moeten snel nieuwe dakbedekking krijgen die de
214 schuren bewaart voor de toekomst. Deze kunnen worden gerenoveerd in combinatie met de
215 aanleg van zonnepanelen.
- 216 **Lezen en leren in de digitale omgeving**
217
218 1. Bibliotheken worden ondersteund bij het doorontwikkelen van hun sociale functie.
- 219 **Gezond en sportief Groningen**
220
221 1. GroenLinks wil dat de provincie sportverenigingen bij het verduurzamen van hun accommodaties
222 ondersteunt.
223 2. GroenLinks wil bewegingsles voor kinderen, sporten voor 'kwetsbare groepen' en sporten in de
224 openbare ruimte stimuleren met meer buitensportlocaties.

225 Hoofdstuk 3 De kringlooeconomie

226 *Aan de Slag*

227

228 **In de natuur blijven soorten in stand door zich voortdurend te vernieuwen, ze slijten niet, maar**
229 **blijven generatie na generatie nieuw en fris. Die kringloop van de natuur hebben we in onze**
230 **economie ook nodig. Onze economie moet circulair zijn. Daarvoor hebben we een andere kijk op**
231 **onze producten, grondstoffen, bedrijven en werknemers nodig. We moeten beter dan voorheen**
232 **"weten wat we in huis hebben."**

233 **GroenLinks wil investeren in een groene, duurzame economie, waarin het niet gaat om meer, maar**
234 **om anders en beter. Groningen beschikt over innovatieve kennis en gemotiveerde mensen om een**
235 **andere economie te realiseren.**

236 *Anders werken*

237

238 De belangrijkste factor in de economie is de mens. Niemand is té oud om te leren en té ervaren om
239 nieuwe stappen te kunnen zetten. Goede mogelijkheden voor omscholing en bijscholing zijn daarbij
240 van groot belang. Om aan te sluiten bij nieuwe eisen van de arbeidsmarkt, of juist om nieuw werk te
241 vinden dat aansluit bij persoonlijke groei, veranderingen in gezondheid, of nieuwe
242 interessegebieden. Overheid en bedrijfsleven maken daarover afspraken met onderwijsinstellingen.
243 Een baan hebben is in Groningen niet altijd vanzelfsprekend. Grote groepen mensen slagen er niet in
244 een baan te vinden of een eigen onderneming te voeren. Dat kansen geboden worden om een leven
245 lang te leren, ervaring op te doen en kennis te delen met anderen vinden wij wel vanzelfsprekend,
246 wie je ook bent.

247 De circulaire economie vraagt om uitwisseling van kennis en vakmanschap, om scholing en
248 omscholing. GroenLinks gelooft in projecten waar ervaren medewerkers met jongeren hun kennis
249 uitwisselen. Bedrijven moeten bij elkaar in de keuken kijken om te ontdekken hoe hun producten
250 over en weer gebruikt kunnen worden in de kringloopketen. GroenLinks wil dat de provincie deze
251 kennisuitwisseling en dit nieuwe vakmanschap stimuleert.

252 Materialen worden niet meer afgeschreven in een circulaire economie ... mensen al helemaal niet!
253 Meer dan ooit zijn de thema's werk en verduurzaming met elkaar verbonden. We willen vooroplopen
254 in de energietransitie, gasverbruik afbouwen en windparken op de Noordzee die ons stroom leveren
255 en die onderhouden worden vanuit onze zeehavens. Dit biedt nieuwe werkgelegenheid, maar vraagt
256 ook om kennisontwikkeling. Overheid, bedrijfsleven en onderwijs moeten meer samenwerken.

257 Door de aardbevingen zijn de Groningers extra gemotiveerd om van het gas af te gaan en zo ook een
258 bijdrage te leveren aan de vermindering van CO₂ uitstoot. Maar door de aardbevingen is onze
259 provincie ook zichtbaar in heel Nederland. We willen deze bestaande aandacht van media,
260 kennisinstellingen en bedrijven benutten om onze andere manier van werken in beeld te brengen.
261 We gaan Groningen, stad en dorpen, blijvend op de kaart zetten vanuit de Groninger kwaliteiten. Zo
262 creëren we zelf meer werk met zaken die goed voor onze omgeving en voor onze werkgelegenheid
263 zijn.

264 *Dichterbij huis*

265

266 De reisafstanden van personen en goederen moeten zo kort mogelijk zijn.

267 We stimuleren werken, studeren en omscholen in de eigen buurt door nieuwe werkplekken,
268 werkplaatsen en studieplekken op het platteland te ondersteunen. Daarmee vergemakkelijken we
269 studeren en ondernemen op het platteland en brengen we werk dichterbij huis.

270 In Groningen pendelen we dagelijks heen en weer naar ons werk. We noemen dat het 'daily urban
271 system' . Maar waarom delen we onze weekagenda niet slimmer in? Met de huidige ICT-
272 mogelijkheden hoef je niet in alle banen meer iedere dag op het werk te zijn. Een deel van de week
273 kun je naar je werk reizen en het andere deel dicht bij je woonplaats blijven. Zo'n 'weekly regional

274 system' heeft veel voordelen voor mobiliteit en voor balans in je leven. GroenLinks ziet hier kansen
275 in.

276 Bij een duurzame economie hoort het zo lokaal mogelijk leveren van eindproducten, bijvoorbeeld
277 van de landbouw. Nu nog gaan landbouwproducten, ook uit Groningen de hele wereld over, terwijl
278 we in Groningen veel voedsel van elders halen. Het lokaal bewerken en consumeren van
279 landbouwgewassen op een heel goed niveau, qua smaak en voedingswaarde, maar ook wat betreft
280 de ecologische voetafdruk heeft onze steun.

281 **Kringloop en groene industrie**

282
283 In een circulaire economie worden grondstoffen nooit opgebruikt, maar blijven ze in de kringloop
284 aanwezig.

285 Met de sterke agrarische sector en de moderne chemie van Groningen liggen er grote kansen in de
286 productie van recyclebare materialen met biologische oorsprong. Zo worden groen geproduceerde
287 materialen nooit "afval" maar zijn ze een grondstof voor nieuwe producten. Groningen heeft grote
288 chemische clusters bij de Eemshaven, bij Delfzijl en in andere delen van de provincie. Voor deze
289 clusters moet een helder (ruimtelijk) plan komen voor de omslag naar een circulaire economie.
290 Daarbij denken wij aan kennis, geld en groene infrastructuur.

291 GroenLinks ziet de circulaire economie als het uitgangspunt voor alle toekomstige bedrijvigheid in
292 onze provincie: waar komen grondstoffen vandaan en wat doen we met de restproducten, dat is de
293 vraag die we ons bij ieder bedrijf moeten gaan stellen. Dat geldt voor productiebedrijven,
294 woningbouw, wegenbouw, landbouw, maar ook voor afvalbedrijven: die moeten een stap in de
295 goede richting zetten. Wat GroenLinks betreft laat Groningen alleen afvalbedrijven toe die echt
296 circulair werken, die afval volledig tot bruikbare producten en grondstoffen verwerken.

297 **Actiepunten**

298 **Anders werken**

- 299
- 300 1. "Maakplaatsen" opzetten: werkplaatsen of creatieve broedplaatsen door de hele provincie voor
301 studenten, omscholers en zzp-ers. Dit om kennis en vakmanschap op te doen, of een eigen
302 onderneming op te starten of voort te zetten.
 - 303 2. Verdere uitbouw van de samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen op zowel
304 mbo, hbo als universitair niveau.
 - 305 3. Nieuwe kansen creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, door opleiding,
306 omscholing en leer- werktrajecten.
 - 307 4. Ontwikkeling en vestiging van groene, duurzame bedrijven ondersteunen we met kennis,
308 organisatie en geld. Dat doen we alleen met bedrijven die bijdragen aan een groene, duurzame,
309 sociale economie: we gaan voor maatschappelijke meerwaarde in plaats van meer financiële
310 waarde.

311 **Dichterbij huis**

- 312
- 313 1. Ondernemers worden regionaal zichtbaar gemaakt. Het belang van regionaal ondernemerschap
314 is enorm: het is dé motor van de werkgelegenheid, van ICT-bedrijf tot schilder of kapper.
 - 315 2. GroenLinks wil dat bij de aanbesteding van grote projecten en diensten de voorkeur wordt
316 gegeven aan de inzet van mensen uit de regio.
 - 317 3. Iedereen doet mee. De inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt krijgt
318 topprioriteit: niet alleen in aanbestedingen, maar ook in de eigen organisatie.

319 Kringloop en groene industrie

320

321 1. GroenLinks wil dat de industrie in Groningen gaat draaien op groene grondstoffen. Daarop wordt
322 vol ingezet met vergunningverlening, toezicht en handhaving.

323 2. De chemische industrie in onze provincie wordt koploper in de vergroening.

324 3. Er komt een grondstofkaart (samen met Drenthe en Friesland) om in beeld te brengen welke
325 grondstoffen beschikbaar en recyclebaar zijn. Er wordt gebruik gemaakt van een database voor
326 materialen, zodat overheid en bedrijven helder hebben hoeveel materiaal zich waar in de
327 kringloop bevindt en wat beschikbaar is.

328 4. GroenLinks wil dat de provincie de productie stimuleert van milieuvriendelijke en hoogwaardige
329 producten die geschikt zijn voor hergebruik en recycling.

330 5. Het beter in de markt zetten van producten van de biologische en de natuurinclusieve landbouw
331 wordt door de provincie gestimuleerd.

332 6. Om stappen te zetten op weg naar een circulaire economie zoekt de provincie actief
333 samenwerking met bedrijven, gemeenten, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen in
334 de provincie.

335 7. Zeehavens moeten qua logistiek en beschikbaarheid van kennis optimaal geschikt zijn als
336 uitvalsbasis voor het bouwen en onderhouden van windparken op zee.

337 8. Bedrijventerreinen moeten via spoor en water uitstekend bereikbaar zijn.

338 Hoofdstuk 4 Mobiliteit

339 *Goed op weg*

340

341 **Voor GroenLinks staat centraal dat de hele provincie goed bereikbaar moet zijn met duurzame**
342 **vervoermiddelen, of je nu in Lauwersoog, Ter Apel, of in Stad woont of werkt.**

343 *Schone en duurzame mobiliteit*

344

345 Voor goed en duurzaam vervoer moeten we het niet van méér auto's en asfalt hebben, maar van een
346 beter en innovatief vervoerssysteem. Daar kan de tram een belangrijke rol bij spelen in de stad
347 Groningen.

348 Met de komst van de elektrische fiets en de elektrische auto zijn fantastische vervoersmiddelen

349 toegevoegd aan ons duurzame keuzepalet. Ook autodelen wordt steeds populairder. Goede

350 aansluiting op het openbaar vervoer is belangrijk. De toename van het gebruik van de elektrische

351 fiets en de elektrische auto vraagt om ingrepen in de infrastructuur.

352 Openbaar vervoer en de fiets worden gestimuleerd en auto's krijgen niet meer ruimte en schakelen

353 massaal over op stroom of waterstof als brandstof. Voor de elektrische auto worden op korte termijn

354 veel meer oplaadpunten gerealiseerd. Vliegen kan nog niet goed verduurzaamd worden en wordt

355 daarom - vooral voor korte vluchten - niet toegejuicht. We zetten juist in op alternatieven zoals

356 snelle treinen naar het buitenland met lagere kosten voor tickets. Want als we het auto- en

357 vliegverkeer willen verminderen, dan moet er wel een goed alternatief zijn.

358 *Beter en schoner openbaar vervoer*

359

360 GroenLinks wil investeren in snelle treinen naar de Randstad (Zuiderzeelijn) en naar Duitsland

361 (Groningen-Winschoten-Oldenburg-Bremen). Dit laatste vereist spoedig herstel van de spoorbrug

362 over de Ems. Daarnaast moet de trein van Groningen naar Veendam via Stadskanaal worden

363 doorgetrokken naar Emmen. Ook het busvervoer moet beter en comfortabeler, vooral op de drukke

364 lijnen naar de stad. Op het platteland moeten ook de kleinere plaatsen bereikbaar blijven. Daarnaast

365 moet het busvervoer naar toeristische trekpleisters verbeterd worden.

366 *Snel en duurzaam fietsen*

367

368 Er is de afgelopen jaren mede dankzij GroenLinks hard gewerkt aan de realisatie van snelfietspaden,

369 vooral tussen de stad Groningen en de omliggende kernen. Hier moeten we mee doorgaan en ook op

370 andere plaatsen moeten snelfietspaden komen. Hier is steeds meer behoefte aan vanwege de

371 stormachtige opkomst van de elektrische fiets. Daarnaast moeten er meer oplaadpunten en

372 fietsparkeerplaatsen komen op strategische plekken zoals de *OV-hubs* en de treinstations en moet er

373 meer aandacht besteed worden aan de veiligheid van oudere fietsers, vooral die met elektrische

374 fietsen. Door de aanleg van meer recreatieve fiets- en voetpaden in de provincie, komt er meer

375 kleinschalig toerisme naar Groningen. Ook voor inwoners zijn wandelpaden een aangenaam middel

376 om de band met de eigen leefomgeving te versterken en zo van eigen dorp en land te genieten.

377 *Actiepunten*

378

379 **Schone en duurzame mobiliteit**

380

381 1. GroenLinks wil de tram in de stad Groningen weer op de agenda.

382 2. Meer oplaadpunten voor de elektrische auto zijn nodig.

- 383 4. Vliegveld Groningen Airport Eelde krijgt geen geld meer van de provincie Groningen omdat de
384 meest vervuilende wijze van vervoer niet gesubsidieerd moet worden.
- 385 5. Voor vrachtschepen en veerboten wordt de overschakeling op duurzame brandstoffen zoals
386 waterstof gestimuleerd.
- 387 6. Een programma opzetten voor omvorming van het autopark van fossiele brandstof naar stroom
388 en waterstof; op korte termijn. Een netwerk van oplaadpunten en vulpunten voor waterstof
389 opzetten.
- 390 7. De provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting verhogen voor diesel- en benzineauto's en de
391 opbrengst gebruiken voor openbaar vervoer en fiets. Opcenten voor duurzame auto's verlagen.

392 **Beter en schoner openbaar vervoer**

393

- 394 1. GroenLinks wil de Zuiderzeelijn via Heerenveen, Emmeloord en Lelystad naar Amsterdam weer
395 op de agenda.
- 396 2. De treinverbinding Groningen-Veendam doortrekken naar Stadskanaal en Emmen richting
397 Almelo / Enschede.
- 398 3. De sneltrein Groningen-Winschoten-Leer-Oldenburg-Bremen zo snel mogelijk realiseren.
- 399 4. Toeristische trekpleisters zoals Lauwersoog en Bourtange beter ontsluiten met openbaar
400 vervoer. Overdag elk uur een bus.
- 401 5. Provinciaal geld inzetten voor het in stand houden van het busnetwerk op het platteland en voor
402 uitbreiding van de drukke lijnen van en naar de stad Groningen.
- 403 6. Het bus- en treinvervoer in Groningen snel verduurzamen met waterstof of elektriciteit, zodat
404 het openbaar vervoer uiterlijk in 2030 emissieloos is.

405 **Snel en duurzaam fietsen**

406

- 407 1. Er wordt voldoende structureel geld vrijgemaakt voor uitvoering van een ambitieuze
408 fietsstrategie.
- 409 2. Fietsen en wandelen in Groningen wordt gepromoot door de aanleg van nieuwe, en verbetering
410 van bestaande toeristische routes en dorpsrondjes.
- 411 3. Het snelfietspadennetwerk in Groningen wordt uitgebreid met de verbindingen Groningen-
412 Assen, Winschoten-Pekela-Veendam en Delfzijl-Appingedam-Ten Boer.
- 413 4. Het gebruik van elektrische fietsen stimuleren door drukke fietspaden te verbreden en meer
414 oplaadpunten te realiseren. Fietsenstallingen bij bushaltes verbeteren.
- 415 5. Lesprogramma's opzetten voor met name ouderen over hoe veilig om te gaan met elektrische
416 fietsen.

417 Hoofdstuk 5 Energietransitie

418 *Nieuwe energie*

419

420 **De klimaatverandering gaat nog sneller dan we dachten, dus moeten er grote stappen worden**
421 **gezet. We streven er naar dat de provincie Groningen al in 2030 volledig draait op nieuwe energie:**
422 **wind- en zonne-energie, restwarmte, aardwarmte en biogas.**

423 **We hebben daarvoor de kennis, de kunde en de drive in huis. En we hebben de kans het zo te**
424 **organiseren dat de winsten van de opgewekte energie zoveel mogelijk in Groningen blijven. Om**
425 **dat voor elkaar te krijgen, willen we de regels versoepelen om energie in de eigen omgeving op te**
426 **wekken met kleine windmolens en zonnepanelen.**

427 **GroenLinks wil dat de provincie voorop loopt met de uitwerking van het Nationale Klimaatakkoord**
428 **in een eigen Regionale Energie Strategie. Om de energietransitie en de komst van de nieuwe**
429 **energie-economie te versnellen, krijgen kennisinstellingen een grotere rol in de plannen rond de**
430 **vermindering van CO₂ uitstoot.**

431 **Iedere gemeente heeft een rol en verantwoordelijkheid in de energietransitie: niets doen kan niet**
432 **meer. Elke gemeente maakt in samenwerking met de regio een plan om energieneutraal te**
433 **worden door onder anderen energiebesparing, de inzet van (rest-) warmte en duurzame**
434 **energieopwekking door windmolens en zonneparken. De combinatie van windmolenparken met**
435 **bestaande infrastructuur heeft de voorkeur. Provincie, gemeenten en waterschappen werken**
436 **samen aan een regionale Energiestrategie om versneld uitvoering te geven aan het**
437 **Klimaatakkoord.**

438 *Iedereen doet mee met besparen en opwekken duurzame energie*

439

440 Alle Groningers kunnen hun energieverbruik terugdringen en in hun eigen omgeving duurzame
441 energie opwekken. Voor mensen met een klein budget komen programma's om energie te besparen.
442 Dat kan in de vorm van voorlichting en goedkope energiebesparingspakketten met bijvoorbeeld led-
443 lampen en radiatorfolie.

444 Daarnaast wordt collectieve duurzame opwekking mogelijk gemaakt en voor alle geschikte daken
445 komt de mogelijkheid om collectief zonnepanelen te (laten) leggen zodat inwoners van Groningen
446 samen een mega-zonnepark vormen met een goede financiële constructie. Samen organiseren we
447 kostenverlaging van duurzame maatregelen als warmtepompen door gezamenlijke inkoop.

448 Energiecoöperaties - coöperaties waarin Groningers samenwerken - krijgen een grotere rol en meer
449 mogelijkheden om lokale energiebesparing en -opwekking goed te organiseren.

450 *Bedrijven hebben een belangrijke rol*

451

452 Bedrijven zijn vaak grote energiegebruikers en besparing kan daar veel resultaat opleveren. Dit biedt
453 voordelen voor het bedrijf en voor het klimaat. Voor energie-slurpende bedrijven komen
454 programma's om versneld over te gaan op duurzame energie en groene grondstoffen.

455 De afspraken uit het Klimaatakkoord worden versneld uitgevoerd zodat we in Groningen voorloper
456 worden op het gebied van groene industrie en chemie.

457 Samen met gemeenten wordt intensief ingezet op besparing in bedrijven, maar ook op het
458 ondersteunen van bedrijven die zich richten op innovatie in de energietransitie en de circulaire
459 economie.

460 Grote bedrijfsgebouwen zijn bijzonder geschikt voor het plaatsen van zonnepanelen. Waar mogelijk
461 worden daken voorzien van zonnepanelen. We onderzoeken of we zonnepanelen op grote
462 bedrijfsdaken verplicht kunnen stellen: geen geschikt dak meer zonder zonnepanelen! Om dat te
463 stimuleren maken we samen met het Rijk en gemeenten plannen voor vervanging van asbestdaken
464 door daken met zonnepanelen.

465 GroenLinks wil een energietransitieplan voor de provincie Groningen waarin productie, opslag en
466 verdeling van duurzame energie een plek krijgen.

467 Grote windmolens, windparken en zonneparken

468
469 Om minder aardgas te gebruiken zullen er meer processen geëlektrificeerd moeten worden: denk
470 aan warmtepompen in plaats van cv-ketels op aardgas. Dat betekent dat er ook meer duurzaam
471 geproduceerde elektriciteit moet komen, dus extra windmolens en zonnepanelen.
472 Windmolens op zee zijn onvermijdelijk: boven de Waddeneilanden is veel ruimte en de industrie in
473 de Eemshaven kan deze elektriciteit direct gebruiken. De op zee opgewekte stroom komt echter niet
474 alleen ten goede aan Groningen: ook andere provincies hebben recht op een deel van deze stroom.
475 Om toch aan de vraag naar elektriciteit in Groningen te kunnen voldoen moet er extra windenergie
476 op land opgewekt worden. De manier waarop dat gebeurt moet passend zijn bij aard en schaal van
477 het landschap en bewoners moeten daarin kunnen participeren en het liefst zelf het initiatief nemen.
478 Dat kan goed per regio.

479 Zonneparken zijn nodig in alle soorten en maten. Ook langs provinciale en rijkswegen is ruimte voor
480 zonnepanelen en natuurlijk op overheidsgronden en -daken. Grote zonneparken zijn en blijven
481 mogelijk, in coöperatief verband of door ontwikkelaars, maar alleen als 50 % aan de omgeving
482 toebehoort en het park goed wordt ingepast in het landschap.
483

484 Een nieuw energiesysteem: opwekking, transport en innovatie

485
486 Om snel over te gaan naar groene energie en groene grondstoffen is het essentieel dat er een nieuw
487 basis-energiesysteem komt: een grootschalig net van duurzame energie. Door met netbeheerders,
488 bedrijven, coöperaties, gemeenten en andere organisaties het voortouw te nemen in het maken van
489 een 'duurzaam basisnet' kan de transitie sneller en goedkoper gemaakt worden. Grootschalige
490 opslag van duurzame energie krijgt hierin een plek, bijvoorbeeld door elektriciteit in waterstof om te
491 zetten. Daarnaast komen er slimme, lokale opslagsystemen op wijk- en dorpsniveau. Dat leidt tot het
492 betrouwbare elektriciteitsnet van de toekomst.

493 We willen investeren in de sociale kant van de energietransitie. De betaalbaarheid en de
494 bereikbaarheid voor iedereen moeten verbeterd worden. Hoe doen we dat het beste samen? Wat
495 GroenLinks betreft staat die vraag centraal. Het nieuwe collectieve werken aan de energietransitie
496 komt uit Groningen en daar hebben we iedereen en alles voor nodig.
497

498 Actiepunten

499 Iedereen doet mee met besparen en opwekking duurzame energie

- 500
- 501 1. GroenLinks wil alle huizen van het aardgas. Dat start met goede isolatie. Door grootschalig te
502 organiseren en samen in te kopen maken we isoleren goedkoper en ondersteunen we lokale
503 productie van verantwoord isolatiemateriaal.
 - 504 2. Zonnepanelen worden verplicht op bedrijfsdaken. Door op alle daken zonnepanelen financieel
505 en organisatorisch mogelijk te maken wordt het grootste zonnepark van Nederland gerealiseerd.
 - 506 3. Installatie en gebruik van warmtepompen en andere warmtesystemen worden goedkoper door
507 een grootschalige inkoop.
 - 508 4. Mogelijkheden voor lokale opwekking door kleine windmolens en zonnepanelen worden
509 verruimd. Lokale opwekking door bewoners of coöperaties wordt financieel en organisatorisch
510 ondersteund.

- 511 5. GroenLinks creëert goede randvoorwaarden voor energietransitie door kennisontwikkeling,
512 verbinding tussen economische sectoren en kennisinstellingen en ontwikkeling van
513 infrastructuur.
- 514 6. GroenLinks wil versnelde uitvoering van het Klimaatakkoord en de Regionale Energie Strategieën
515 op weg naar een energie neutrale gebouwde omgeving.

516 Bedrijven hebben een belangrijke rol

- 517 1. Er komen programma's voor bedrijven om versneld over te gaan op duurzame vormen van
518 energie.
- 519 2. Grote bedrijven met daken die geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen worden
520 ondersteund.

521 Grote windmolens, windparken en zonneparken

- 522
- 523 1. GroenLinks wil dat de provincie zonneparken in coöperatief verband organisatorisch en
524 financieel ondersteunt.
- 525 2. Er moet worden gewerkt aan een *offshore grid* ten behoeve van grote windparken boven de
526 Waddeneilanden.
- 527 3. Aangelande windstroom direct gebruiken of omzetten in waterstof. Waterstof kan in het
528 gasleidingnet gepompt worden of opgeslagen voor gebruik op een later moment.
- 529 4. De Eemshaven wordt een echte groene wind *hub*, toegespitst op de bouw, assemblage en
530 doorvoer van offshore windmolens.
- 531 5. Er komt een expertisecentrum voor offshore wind.
- 532 6. GroenLinks wil investeringen in extra testmogelijkheden voor kleine en grote windmolens.

533 Een nieuw energiesysteem: opwekking, transport en innovatie

- 534
- 535 1. GroenLinks wil investeren in innovatie en opschaling van bewezen technieken. Denk aan
536 algenteelt, betere windmolens en zonnepanelen, getijdenenergie, energie door verval,
537 golfenergie en meer.
- 538 2. GroenLinks wil dat de provincie de regie neemt bij de aanleg van een basisnet met duurzame
539 energie (-dragers), zoals waterstof, restwarmte, aardwarmte, geothermie en groen gas.
- 540 3. Overlast en misbruik van investeringen worden voorkomen door passende regelgeving waarmee
541 onze natuur- en cultuurlandschappen worden beschermd.
- 542 4. GroenLinks wil alleen lokale biomassa en biomassa in de laatste fase van gebruik (restafval)
543 gebruiken voor energieproductie. In die strategie past geen kolencentrale die draait op
544 biomassa.

545 Hoofdstuk 6 Nieuwe kansen: groen en versterkt na de aardbevingen

546 *Restaureer de toekomst*

547

548 **Gaswinning leidt tot aardbevingen, met onaanvaardbare gevolgen voor de bevolking van (een deel**
549 **van) de provincie Groningen. GroenLinks strijdt al jaren voor de afbouw van de gaswinning.**

550 **Inmiddels heeft ook de rijksoverheid dit ingezien en wordt de gaswinning teruggebracht naar 12**
551 **miljard kuub in 2022 en naar nul in 2030.**

552 **Maar daar is nogal wat voor nodig, met name een versnelling in de energietransitie. Het blijft van**
553 **belang in de gaten te houden of de goede voornemens de gaswinning terug te brengen**
554 **werkelijkheid worden.**

555 **Verlagen van gaswinning betekent niet dat we geen aardbevingen meer zullen hebben. Nog steeds**
556 **bestaat de kans op zwaardere aardbevingen, al is de verwachting dat ze langzaam minder sterk en**
557 **minder in aantal worden.**

558

559 **Schadeafhandeling**

560

561 GroenLinks blijft hameren op een ruimhartige en efficiënte schadeafhandeling zonder lange
562 procedures. Claims moeten snel afgehandeld worden, zonder eindeloos en frustrerend getouwtrek
563 en discussies of schade wel echt veroorzaakt is door aardbevingen. Dit geldt voor individuele
564 situaties, maar ook voor het gebied als geheel.

565

566 **Versterking**

567

568 De versterking van huizen en andere panden moet nu in combinatie met verduurzaming voortvarend
569 ter hand genomen worden. In de lange aanloop is al veel kennis en ervaring opgedaan. Die moet nu –
570 eindelijk – worden omgezet in een snelle en doeltreffende aanpak.

571 Veiligheid is daarbij het uitgangspunt en de versterking wordt gebiedsgericht aangepakt, zodat
572 mogelijkheden ontstaan voor dorpsvernieuwing, behoud van voorzieningen en verduurzaming.

573

574 **Toekomstperspectief**

575

576 Het aardbevingsgebied moet de kans krijgen het negatieve imago, de slechte woningmarkt, de
577 daardoor versterkte krimp en het fossiele tijdperk achter zich te laten.

578 Groningen is als 'energieprovincie' bij uitstek in staat de nieuwe gasloze samenleving vorm te geven
579 en bij de energietransitie voorop te lopen. Onze kennisinstellingen, de vele 'energiebedrijven' en de
580 initiatieven die vanuit de bewoners ontstaan, maken innovatieve oplossingen mede mogelijk.

581 GroenLinks verwacht van de rijksoverheid gedurende de komende jaren een flinke bijdrage voor dit
582 toekomstperspectief.

583

584 **Actiepunten**

585

586 **Schadeafhandeling**

587

- 588 1. Bij de hele aanpak van versterking en schadeherstel staat de bewoner centraal.
- 589 2. Het schadeherstel moet ruimhartig, efficiënt en snel zijn; kleine schades moeten direct worden
590 vergoed. De waardevermeerderingsregeling blijft.

591

592 **Versterking**

593

- 594 1. Veiligheid staat voorop bij de versterking van panden, het tempo moet omhoog.
595 2. Versterking wordt zo veel mogelijk gebiedsgericht aangepakt en gaat gepaard met verbetering
596 op pandniveau: toekomstbestendigheid en verduurzaming.

597

598 **Toekomstperspectief**

599

- 600 1. Provincie en gemeenten werken met bewoners aan een toekomstperspectief voor het
601 aardbevingsgebied met aandacht voor onder andere werkgelegenheid, krimp, energietransitie,
602 snel internet en het imago van het gebied.
603 2. Blijvende aandacht voor het cultuurhistorisch erfgoed in het aardbevingsgebied, monumenten,
604 karakteristieke panden, landschap, beschermde dorpsgezichten en andere karakteristieke
605 elementen.
606 3. Provincie, gemeenten en rijksoverheid werken samen bij de aansturing van
607 uitvoeringsorganisaties als bijvoorbeeld NCG en de tijdelijke Commissie Mijnbouwschade
608 Groningen.
609 4. Meer (ook financiële) aandacht voor de emotionele schade die wordt aangericht door de
610 aardbevingsproblematiek; daarbij speciale aandacht voor kinderen en jongeren.
611 5. De gaswinning moet zo snel mogelijk naar nul; geen nieuwe licenties, geen schaliegas.
612

613 Hoofdstuk 7 Bestuur en maatschappij

614 *Aandacht voor elkaar*

615

616 **De provincie heeft het niet alleen voor het zeggen. Om te kunnen besturen en beleid te realiseren**
617 **is samenwerken met andere partijen noodzakelijk. GroenLinks wil bij nieuwe ontwikkelingen**
618 **zoveel mogelijk mensen betrekken. Op die manier kan er steun komen voor te nemen besluiten.**
619 **Tegelijk komt er waardevolle input en komen er andere ideeën binnen die het palet nog rijker**
620 **maken.**

621 *Samen zijn wij de provincie*

622

623 Mensen nemen steeds vaker zelf het heft in handen en wachten niet af met welke oplossing de
624 overheid komt. De overheid moet daar voor open staan. GroenLinks kiest voor een open manier van
625 besturen. Dat houdt in dat door de provincie veel ruimte wordt gegeven aan initiatieven van burgers
626 en organisaties. Bij het ontwikkelen van beleid wordt vanaf het begin actief samenwerking gezocht
627 met relevante doelgroepen. GroenLinks wil ook dat de provincie met alternatieve manieren zoveel
628 mogelijk doelgroepen betreft bij het beleid.

629 Bewoners organiseren zich steeds makkelijker en vinden sneller informatie waarmee zij zelf aan de
630 slag kunnen gaan. Bijvoorbeeld om een energiecoöperatie op te richten en zelf de energie voor dorp
631 of straat op te wekken, om de speeltuin op te knappen, of een dorpsbos aan te leggen. Het gebruik
632 van social media bevordert de samenwerking. Dat maakt dat Groningers meer zelf kunnen: samen de
633 schouders er onder. Er ontstaat een nieuwe doe-het-zelf-mentaliteit, waarbij mensen zelf zorg
634 leveren, zelf een badkamer verbouwen of een hypotheek uitkiezen. De overheid moet daarom op
635 zoek naar een ander evenwicht tussen "de dingen regelen" en (de doe-het-zelver) "faciliteren".
636 Overheden en dus ook de provincie kunnen inwoners hierbij ondersteunen door regelgeving en
637 aanbestedingscriteria zo in te richten dat inwoners (-organisaties) en hun initiatieven kansrijk zijn,
638 ook als ze moeten concurreren met grote(-re) bedrijven. De provincie moet zich als een lerende
639 organisatie opstellen. Er is steeds meer informatie digitaal beschikbaar. Daardoor kunnen inwoners
640 de overheid steeds beter adviseren (of bijsturen) als de overheid aan de slag wil in de buurt. De
641 informatie die de overheid heeft, moet zo goed mogelijk beschikbaar worden gemaakt voor
642 inwoners. Dat vraagt om een open overheid die transparant is met data die openbaar worden
643 gedeeld.

644 *Samenwerken met andere overheden*

645

646 In een veranderende samenleving liggen er grote taken op het bord van de gemeenten, zoals de
647 jeugdzorg, de klimaatopgave en de omgevingswet. Grotere gemeenten kunnen deze opgaven beter
648 aan. Deze schaalvergroting moet hand in hand gaan met versterking van de regie van inwoners over
649 hun eigen leefomgeving, zodat ruimte ontstaat voor een kleinschalige en specifieke aanpak. Dat
650 moet onderdeel zijn van de beoordelingscriteria, die de provincie hanteert bij toekomstige
651 gemeentelijke herindelingen.

652 Het aantal gemeenten in Groningen neemt door de herindelingen fors af, dat geeft nog meer
653 gelijkwaardigheid aan tafel. GroenLinks vindt goede samenwerking tussen overheden belangrijk.
654 We denken over grenzen heen en met Duitsland willen we verdere samenwerking op het gebied van
655 werkgelegenheid, mobiliteit (treinverkeer), cultuur en natuur. Dat laatste specifiek waar het de
656 Dollard en het erfgoed Waddenzee betreft. We richten onze blik actief op het oosten en kijken over
657 de grens heen naar kansen. In samenwerking met Friesland en Drenthe wordt de Noordelijke lobby
658 in Den Haag en Brussel (Europa) versterkt. We zijn voor verregaande samenwerking met Drenthe en
659 Friesland op alle gebieden.

660

661 GroenLinks staat voor degelijk financieel beleid en belegt duurzaam door in de eigen provincie te
662 investeren in verbetering van de leefbaarheid en vergroening van de economie. Zo levert het kapitaal
663 van de provincie niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk rendement op. Naast meer
664 wáárde, wordt zo maatschappelijke méérwaarde gecreëerd voor Groningen. GroenLinks wil
665 duurzame innovaties vanuit het provinciale vermogen kunnen ondersteunen. Dat kan in veel
666 gevallen met leningen en in sommige gevallen met een subsidie.

667 **Actiepunten**

668

669 **Samen zijn wij de provincie**

670

- 671 1. Mensen die minder goed zijn in het doen van aanvragen ondersteunen we bij hun beroep op
672 regelingen die juist voor hen bedoeld zijn.
- 673 2. Veelbelovende initiatieven van groepen bewoners ondersteunen door inzet van kennis en geld.
674 Initiatieven op het gebied van mondiale bewustwording zijn hierbij inbegrepen.
- 675 3. Regelgeving en aanbestedingscriteria zo inrichten dat initiatieven van inwoners kansrijk zijn
676 tegenover bedrijfsleven en markt.
- 677 4. GroenLinks wil dat de provincie leert van fouten door op zoek te gaan naar feedback over zowel
678 resultaat van beleid als de inrichting van beleidsprocessen.
- 679 5. Burgers krijgen het recht om bij kleine aanbestedingen een tegenvoorstel te doen waarbij
680 provinciale taken worden uitgevoerd met inzet van bewoners, tegen een vergoeding ten
681 behoeve van lokale doelen (Right to Challenge).

682

683 **Samenwerken met andere overheden**

684

- 685 1. GroenLinks wil dat de provincie intensiever gaat samenwerken met gemeenten, waarbij de
686 toekomstbestendige gemeenten meer beleidsruimte krijgen. Er komt meer ruimte voor
687 koplopers en experimenten.
- 688 2. Een gemeentelijke herindeling in Zuid-Oost-Groningen (Pekela - Stadskanaal - Veendam) is
689 noodzakelijk. De manier waarop er heringedeeld wordt laten we over aan de drie gemeenten
690 zelf.
- 691 3. De samenwerking met bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties wordt
692 geïntensiveerd om maatschappelijke opgaven aan te kunnen.
- 693 4. Verregaande samenwerking met Friesland en Drenthe.
- 694 5. Groningen haalt de banden met Noord-Duitsland verder aan op de gebieden economie,
695 arbeidsmarkt, energietransitie, mobiliteit, cultuur en natuurontwikkeling.